

מעשה

בפסנתר כנף

מעשה בפסנתר כנף

פסנתר כנף ישיש התנדב והגיע להיכל התרבות החדש בפתח-תקוה. מנין?

אריה (יהודה-ליב) סלומון וחנה (לבית רוזין)¹, נישאו בחודש ספטמבר בשנת 1917. אריה נולד ביהודיה (כיום סביון) ב-9.2.1890 בן למרדכי סלומון (נ' 1869) ודינה (לבית שוארץ), נכד ליואל משה סלומון (נ' 1838), ממייסדי פתח-תקוה וחנה פרומה (לבית רוטנברג).

חנה סלומון בת לאה ומשה רוזין, נולדה בעיירה שימשליה שבבסרביה ב-8.2.1901, והגיעה לארץ ולפתח-תקוה בשנת 1914 יחד עם אביה, רעייתו

ובנה, באנייה מאודסה.

אמי בגיל שמונה עם אחיה החורג

לעת נישואיהם, נאלצו לעזוב את פתח-תקוה ולברוח צפונה לחדרה בשל המהומות שניטשו באזור עם כניסת הצבא הבריטי. לאה, בתם הבכורה, נולדה בחדרה

הורי, סבי, רעייתו, בנה ולאה התינוקת. ב-5.9.1918. בשוך הקרבות, לעת שובם לפתח-תקוה, התגוררו תקופה קצרה בחדר בבית משפחת אברהם שפירא, שנזכרה תמיד אך לטוב בסיפוריהם ובמיוחד גב' שפירא כמי שלימדה את האם הצעירה לטפל בתינוקת, לבשל ולנהל משק בית. לאחר מכן עברו להתגורר בבית משפחת ליפשיץ ובמקביל, שלב אחרי שלב, קידמו את רכישת המגרש בקצה הדרומי של המושבה ולאחר מכן בנו בו את בית מגוריהם, חדר אחר חדר, בכל שנה. בערך לקראת שנת 1925 נשלמה בניית הבית.

הבית, במורד הדרומי של הגבעה ברחוב רוטשילד, היה הבית האחרון והמרוחק ביותר ממרכז המושבה, ורבים השתוממו על האומץ לעבור להתגורר עם 3 ילדים קטנים (לאה נולדה ב-5.9.1918, ברוך נולד ב-15.5.1921 ושרה נולדה ב-9.1.1923) לבד בחולות במקום בו נשמעות לילה לילה יללות תנים ושועלים. רבקה, תיבדל לחיים ארוכים נולדה מאוחר יותר ב-11.6.1929.

לאחר שנים נוספו עוד בתים בסביבה ובמגרש הסמוך הגובל מצפון ניטע גן שלימים נקרא "גן הנשיא". בני הבית התכבדו כל אחד בנטיעת עץ פיקוס בשדרה הדרומית שבגן.

הבית
רוטשילד
ברחוב

הורי, 3 ילדים ורעייתו של סבי עד מדרגות הבית ברח' רוטשילד.

אריה, שלמד חקלאות בבית הספר החקלאי "מקווה ישראל" היה חקלאי ונטע את פרדסו הראשון עוד בהיותו נער. יחד עם אביו היה בין ראשוני החברים ב"אגודת פרדס" ויחד עם חנה גידלו את ילדיהם כשהם משתדלים לתת להם את מיטב החינוך בכלל, ואת ההכשרה המוסיקלית בפרט, שניתן היה להשיג. בצעירותם למדו נגינה: אריה בחצוצרה וחנה בכינור ושניהם שרו במקהלה של פתח-תקוה.

התכנסות חברי המקהלה, ביניהם הורי לזכרו של מייסדה.

רק עם פטירתו הפתאומית של ברוך בתחילת שנת 1933 חדלו לשיר במקהלה. לאה, הבכורה, למדה נגינה בפסנתר ומשהצליחה מאד התקבלה כתלמידה של המורה הטובה והידועה ביותר בתל-אביב דאז, גב' רבקה בורשטיין-ארבר. בשנת 1933 משמלאו לה 15 שנים קבעה מורתה שיכולתה המוסיקלית היוצאת מן הכלל מכתובה נגינה בפסנתר גדול ועשיר יותר, פסנתר כנף!

באותה עת מנתה האוכלוסייה היהודית בארץ סה"כ בין 150.000 ל-170.000 נפש.

בני משפחת סלומון הענפה בירושלים, בחיפה ובתל אביב התבקשו לסייע באיתור פסנתר כנף. באחד הימים כתב הדוד מחיפה, גוטל לוין, שהגיעה משפחה מגרמניה ויש לה פסנתר כנף למכירה. כך נמצא ונרכש בחיפה הפסנתר שיוצר ע"י KAPS בדרזדן שבגרמניה.

ואיך מטלטלין אותו לפתח-תקוה?

לאותה משפחה היו גם צמד שטיחים פרסיים גדולים למכירה, אחד מהם נקנה כדי לעטוף את הפסנתר במסעו מחיפה לפתח-תקוה. הפסנתר הבוהק בלכה שחורה מוקם בסלון הבית, לידו ארונית לאחסון ספרי התווים, השטיח נפרש בחדר המרוהט בסגנון האר-דקו של התקופה, שולחן קפה מרובע על רגל מרכזית מרובעת מדורגת וסביבו ארבע כסאות תואמים וכורסא, כולם משוחים בלכה שחורה. וילונות תחרה שחורים עם אריגת זהב הותאמו על החלונות.

שטיח פרסי מסוג "טברז"

עוברים ושבים היו מאזינים לצלילים המופלאים, לנגינה ולשירה שבקעו מחלונות הבית שבקצה המושבה.

ב-9.5.1937 מולדה דינה ובשלהי אותה שנה המליצה גב' בורשטיין ארבר ללאה, לצאת להשתלם בנגינה בווינה, בירת אוסטריה, שהייתה אותה עת מרכז מוסיקלי באירופה ובו לא מעט מוסיקאים יהודים ידועים. בחודש אוגוסט 1937 עלו אריה ולאה על האנייה "אדריאטיקה" לשוט לנמל טרייסט שבאיטליה בדרכם ליונה. על האנייה נתנה לאה קונצרט, שבתכניה שליוותה אותו כונתה "פסנתרנית מפלסטינה".

צילום התוכניה של הקונצרט "פסנתרנית מפלסטינה" אחותי לאה.

בגלויה ששלחו מהדרך מסופר שהקונצרט נחל הצלחה רבה ובזכותו שודרגו תנאי שהותם באנייה. לאחר שעמדה בהצלחה במבחן הכניסה התקבלה לאה כתלמידתו של פרופ' זאוור בוונה, שוכנה בבית משפחה יהודית, ושלחה לארץ את תמונתה יושבת ליד הפסנתר.

אחותי ליד הפסנתר.

MUSIKSCHULE
UND KONSERVATORIUM
BASEL
GEGRÜNDET 1867

DIPLOM

FRAULEIN LEA SALOMON

AUS PETACH-TIQUAH (PALASTINA)

HAT DIE PRÜFUNGEN MIT ANERKENNUNG
BESTANDEN UND ERHALT AUF GRUND DER UMSTEHENDEN FACH-
NOTEN DAS ZEUGNIS DER REIFE

ZUR AUSÜBUNG DES LEHRBERUFS

HAUPTFACH
KLAVIER

BASEL DEN 29. JUNI 1940

DIE BEZUGSPERSONEN DER ISRAEL:

H. H. David
Wendel Ruth Levy

DER LEHRER DES HAUPTFACHES
Paul Hamburger

DER PRÄSIDENT DER KOMMISSION:

Prof. Meuschke-Haus

DER DIREKTOR:

Dr. Hans Müller

הדיפלומה של לאה לביצוע סולן קונצרטנטי ולהוראת מוסיקה.

צילומי נישואי לאה ומקס וורמסר.

שרה ליד הפסנתר

בינתיים, בארץ, הפסנתר לא שבת. שרה למדה נגינה בפסנתר, גילתה כשרון רב והתקבלה כתלמידה אצל גב' בורשטיין-ארבר. אף היא צולמה בשנת 1938 ליד פסנתר הכנף בסלון ואפילו התינוקת דינה צולמה יושבת ליד הפסנתר. לצד הפסנתר רואים את רגלי ארונית תווי הנגינה העשויה במבוק.

התינוקת דינה

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, נקלעה המשפחה, יחד עם רבים מתושבי הארץ, למצוקה: סגירת דרכי הים השאירה את התפוזים בארץ לשנים ארוכות, ועל מנת לפרנס את המשפחה וכדי לשמור על הפרדס לבל יתייבש, הקים אריה רפת ליד ביתו. הפרות אכלו תפוזים מיובשים במשך כל השנה, (התפוזים נקטפו בזמן, נפרסו ויובשו בשמש ושימשו למאכל הבהמות). הפרנסה הייתה בקושי וכדי לאפשר לשרה להמשיך וללמוד נגינה בפסנתר אצל גב' בורשטיין ארבר, היא קיבלה את השיעור בשיטת "ברטר": כד נישא לחלב ולפעמים גם חמאה תוצרת בית היו צמודים לספרי התווים כשנסעה לקבל שיעור ברחוב שלוש בתל-אביב.

בשנת 1943, עם נישואיה של שרה לחיים בור, נגן ויולה בתזמורת הפילהרמונית הארצישראלית, מבין מייסדי וראשוני התזמורת, היה פסנתר הכנף הנדוניה שהביאה עימה לביתם ברמת-גן.

נישואי חיים ושרה בור בבית הורי ברח' רוטשילד.